

М.Кирчанов (Воронеж, Російська Федерація)

ДВА РОКИ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВОРОНЕЗЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У 1990-х рр. у російських регіональних університетах виникли нові факультети. Так, у Воронежському державному університеті був створений факультет міжнародних відносин. Незважаючи на молодий вік факультету, уже є перші результати. Проведення двох міжнародних науково-практичних конференцій, присвячених співробітництву України й Росії, свідчить про динамічний розвиток регіональних (українських) досліджень на факультеті міжнародних відносин.

Перша конференція, присвячена політичним, соціальним, економічним і культурним аспектам українсько-російського співробітництва, відбулася 24–26 грудня 2003 р. Її організували факультет міжнародних відносин Воронежського державного університету (ВДУ) і Міжрегіональний інститут суспільних наук при ВДУ, а з боку України – Східноукраїнський національний університет ім. В.Дала. Метою конференції було узагальнення досвіду взаємодії й співробітництва України та Росії в соціальній, політичній, економічній і культурній сферах. Учасники конференції виступали з доповідями й повідомленнями в трьох секціях – “Історико-культурні зв’язки Росії й України”, “Проблеми економічного співробітництва Росії й України”, “Проблеми міжнародного співробітництва регіонів Росії та України”.

Учасники конференції значну увагу приділили російській та українській культурі, а також історичним проблемам. *Б.І.Білик* розглянув культурні зв’язки росіян і українців у 1649–1764 рр. Доповідь *О.О.Нестулі* й *С.Н.Нестулі* була присвячена культурним контактам України й Росії в 1920–1930-х рр. Вони показують, що розвиток відносин у цій сфері гальмувався імперськими амбіціями московських установ і концентрацією в Москві фондів з українських архівів. Тому автори вважають, що поліпшення відносин буде можливим, якщо Росія погодиться повернути Україні культурні цінності й архівні документи, вивезені в період 1920–1930-х рр.

Значний інтерес викликали доповіді *А.В.Баранова* й *Д.Я.Бондаренка* („Український фактор у соціальному й політичному розвитку Півдня Росії в першій третині ХХ ст.”, “Прикордонні претензії України до Росії в 1917–1918 рр.”).

Багато доповідей було присвячено відносинам України та Російської Федерації на сучасному етапі. *М.Кирчанов* показав, що в їх стосунках існують дві протилежні тенденції – зближення й віддалення, пов’язані з особливостями внутрішньополітичної ситуації.

Доповіді завідувача кафедри міжнародних відносин і регіонознавства проф. *В.А.Артемова* та декана факультету міжнародних відносин ВДУ *О.Н.Беленова* були присвячені проблемам європейської інтеграції. Доповідь *С.А.Шпаніна* тематично близька попередній. Він проаналізував російсько-українські відносини в контексті процесу розширення НАТО.

Кілька доповідей було присвячено проблемам транснаціональної злочинності та міграційним процесам. *О.Ю.Михальов* показав кримінальну обстановку в прикордонних регіонах України й Росії. Доповідь *А.А.Баутіна* була присвячена незаконному обігу наркотичних засобів в Україні. Проблеми, пов’язані з міграційними процесами, аналізувалися в доповіді *С.Г.Лебедєвої*. Кілька доповідей було присвячено проблемам університетської освіти в Україні та Росії. Так, *В.Л.Бабаєвська* відзначила, що реформи системи освіти стимулюються процесами глобалізації, конкуренцією в сфері надання освітніх послуг. Проблеми, пов’язані з можливою взаємодією університетів України й Росії в сфері формування лідерських рис, аналізувалися в доповіді *Л.А.Белової*.

Друга українсько-російська конференція – “Регіон у системі зовнішньополітичних зв’язків демократичних держав” – відбулася 14–15 жовтня 2004 р. Її ініціаторами стали Воронежський міжрегіональний інститут суспільних наук, кафедра міжнародних відносин і регіонознавства, факультет міжнародних відносин ВДУ. Працювало три секції – “Проблеми міжнародного співробітництва регіонів

на сучасному етапі”, “Проблеми економічного співробітництва регіонів” та “Історико-теоретичні проблеми вивчення регіону”. Тематика доповідей конференції свідчить про зростання досліджень, пов’язаних з історією України та Росії. У центрі уваги *Є.Войнова* – особливості становища російського населення в Україні. Аналізуючи цю проблему, він особливу увагу приділив перспективам російської національної меншини (успішної інтеграції в українське суспільство або перемоги концепції етнічної ізоляції).

Кілька доповідей було присвячено особливостям європейського напрямку зовнішньої політики України, російсько-українським відносинам у контексті європейської інтеграції, розвитку європейської ідеї в Україні, співвідношенню національних інтересів країн у регіональному аспекті. Значення конференції стане очевидним після публікації матеріалів, появи відгуків у російських і українських наукових виданнях.

Обидві конференції – важливі кроки на шляху розвитку українських студій – показали, що доповіді багатьох учасників хибують на етноцентризм. Російські дослідники здебільшого аналізують проблеми російсько-українських відносин із російського погляду. Протилежна тенденція характерна для деяких українських доповідей. З іншого боку, доповіді російських учасників конференції, присвячені Україні, слабкі, тому що підготовлені на російських джерелах. Російські дослідники повинні звернути увагу на українську наукову літературу, вивчати українську мову, інтегрувати висновки українських дослідників.

Конференції з української тематики свідчать про лібералізацію російської науки. Україна вже не розглядається як провінція, що змогла відокремитися від метрополії, натомість українські дослідники відходять від уявлення про Росію, як потенційного агресора.

Доповіді та повідомлення, виголошені на конференції, опубліковані в збірнику „*Политические, социально-экономические и культурные аспекты сотрудничества России и Украины: история и современность*” (Воронеж, 2004).